

Materiały w wersji elektronicznej do pobrania z www.stop.eko.org.pl ; akty prawne dostępne na: <http://isap.sejm.gov.pl/search.jsp>

I. PRZEPISY PRAWNE CHRONIĄCE PTAKI W BUDYNKACH – WYCIĄG

Przystępując do jakichkolwiek prac budowlanych lub remontowych, należy pamiętać, o przepisach prawa chroniących ptaki w budynkach. Mają tu zastosowanie następujące przepisy:

1. Ustawa o ochronie zwierząt z dn. 21 sierpnia 1997 (Dz. U. 2003 nr 106, poz. 1002 ze zm.)
2. Ustawa o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 (Dz. U. 2009 nr 151, poz. 1220 ze zm.)
3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2011 nr 237 poz. 1419)
4. Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 (Dz. U. 2010 nr 243, poz. 1623 ze zm.).
5. Kodeks Karny (*ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., ze zm.*)
6. Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dn. 13 kwietnia 2007 (Dz. U. 2007 nr 75, poz. 493)
7. Ustawa prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U. 2008 nr 25 poz. 150)

ad 1. Ustawa o ochronie zwierząt z dn. 21 sierpnia 1997 (Dz. U. 2003 nr 106, poz. 1002 ze zm.):

Art. 6

ust. 1. mówi, że zabrania się zabijania zwierząt, podając jednocześnie wyjątki dotyczące m.in. polowań, połowu ryb oraz uboju zwierząt hodowlanych. Żaden z wymienionych w ust. 1 wyjątków nie występuje w przypadku ptaków bytujących w budynkach.

Art. 35

1. Kto zabija, uśmierca zwierzę albo dokonuje uboju zwierzęcia z naruszeniem przepisów art. 6 ust. 1, art. 33 lub art. 34 ust. 1–4 podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

1a. Tej samej karze podlega ten, kto znęca się nad zwierzęciem.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 lub 1a działa ze szczególnym okrucieństwem, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

4. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1, 1a lub 2 sąd może orzec wobec sprawcy zakaz wykonywania określonego zawodu, prowadzenia określonej działalności lub wykonywania czynności wymagających zezwolenia, które są związane z wykorzystywaniem zwierząt lub oddziaływaniem na nie, a także może orzec przepadek narzędzi lub przedmiotów służących do popełnienia przestępstwa oraz przedmiotów pochodzących z przestępstwa.

5. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 lub 2, sąd może orzec nawiązkę w wysokości od 500 zł do 100 000 zł na cel związany z ochroną zwierząt, wskazany przez sąd.

ad 2. Ustawa o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 (Dz. U. 2009 nr 151, poz. 1220 ze zm.) określa, m.in., zakazy występujące w stosunku do zwierząt objętych ochroną gatunkową oraz odstępstwa od tych zakazów:

Art.52

1. W stosunku do dziko występujących zwierząt gatunków objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) umyślnego okaleczania lub chwytania;
- 3) umyślnego niszczenia ich jaj, postaci młodocianych lub form rozwojowych;
- 4) transportu;
- 5) chowu lub hodowli;
- 6) zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania, posiadania lub preparowania okazów gatunków;
- 7) niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania;
- 8) niszczenia, usuwania lub uszkodzenia gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień;
- 9) umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień;

- 10) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu w celu sprzedaży okazów gatunków;
- 11) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 12) umyślnego płoszenia lub niepokojenia;
- 13) umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących;
- 14) fotografowania, filmowania lub obserwacji, mogących powodować ich płoszenie lub niepokojenie;
- 15) umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;
- 16) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

2. W stosunku do gatunków zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i jeżeli nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków zwierząt, odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1 i 1a, dotyczące:

- 1) usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd z budek dla ptaków i ssaków;
- 2) usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd ptasich z obiektów budowlanych lub terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne;

Przepisy karne:

Art. 131

Kto:

14) bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy w stosunku do roślin, zwierząt¹ lub grzybów objętych ochroną gatunkową
- podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 132

Orzekanie w sprawach, o których mowa w art. 131 (...) następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

ad 3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2011 nr 237 poz. 1419)

Rozporządzenie to ochroną gatunkową ściśle obejmuje min. pustułkę i jerzyka, oraz wszystkie gatunki ptaków z rzędu wróblowe, w tym min. jaskółkę dymówkę, jaskółkę oknówkę, kawkę, kopciuszkę, mazurka i wróbla, sikory, szpaki itp.. Gołąb miejski również objęty jest ochroną gatunkową (częściową).

Rozporządzenie to wprowadza w stosunku do chronionych zwierząt (m.in. ptaków wymienionych powyżej), następujące zakazy w §7:

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) umyślnego okaleczania i chwytania;
- 3) transportu, pozyskiwania, przetrzymywania, a także posiadania żywych zwierząt;
- 4) zbierania, przetrzymywania i posiadania okazów gatunków;
- 5) umyślnego niszczenia ich jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych;
- 6) niszczenia ich siedlisk i ostoi;
- 7) niszczenia ich gniazd;
- 8) niszczenia ich mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk i innych schronień;
- 9) wybierania, posiadania i przechowywania ich jaj;
- 12) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany i darowizny okazów gatunków;
- 14) umyślnego płoszenia i niepokojenia;
- 16) przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;

§8 Dopuszcza usuwanie pustych gniazd z budek lęgowych, obiektów budowlanych i zieleni w okresie od 16 października do końca lutego, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne.

Rozporządzenie wskazuje również w § 10 sposoby ochrony gatunków dziko występujących zwierząt, które polegają w szczególności na:

- 2) zabezpieczaniu ostoi i stanowisk zwierząt przed zagrożeniami zewnętrznymi;
- 3) wykonywaniu zabiegów ochronnych utrzymujących właściwy stan populacji lub siedliska zwierząt;
- g) **dostosowaniu terminów i sposobów wykonania prac** agrotechnicznych, leśnych, **budowlanych, remontowych i innych** tak, aby zminimalizować ich wpływ na biologię zwierząt i ich siedliska,.

¹ UWAGA – PTAKI TO TAKŻE ZWIERZĘTA!

ad. 4. Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 (Dz. U. 2006 nr 156, poz. 118 ze zm.)

Nakazuje dbałość o środowisko przyrodnicze w trakcie prowadzenia prac budowlanych.

Art. 22 ust. 1 pkt. 1 mówi o tym, że do podstawowych obowiązków kierownika budowy należy zabezpieczenie elementów środowiska przyrodniczego na terenie budowy.

W sprawie prac budowlanych lub rozbiórek, które nie wymagają pozwolenia:

Art. 30 ust. 7 stanowi, że właściwy organ może nałożyć w drodze decyzji obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie robót budowlanych jeżeli ich realizacja może spowodować pogorszenie stanu środowiska.

Art. 31 ust. 3. stanowi, że właściwy organ może nałożyć obowiązek uzyskania pozwolenia na rozbiórkę obiektów jeżeli ich realizacja może spowodować pogorszenie stanu środowiska.

Art. 35 ust. 1 pkt. 1 wskazuje, że przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę lub odrębnej decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego właściwy organ sprawdza zgodność projektu budowlanego z wymaganiami ochrony środowiska.

Art. 50 ust. 1 pkt. 2 mówi, że właściwy organ (PINB) wstrzymuje roboty budowlane, które są wykonywane w sposób mogący spowodować zagrożenie środowiska.

Art. 90 oznacza, że kontynuowanie wstrzymanych decyzją prac budowlanych podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 2

ad 5. Ustawa Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 88, poz. 553, ze zm.)

Rozdział XXII

Przestępstwa przeciwko środowisku

Art. 181.

§ 1. Kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Kto, wbrew przepisom obowiązującym na terenie objętym ochroną, niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta powodując istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega także ten, kto niezależnie od miejsca czynu niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta pozostające pod ochroną gatunkową powodując istotną szkodę.

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 5. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 2 lub 3 działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Art. 47.

§ 2. W razie skazania sprawcy za przestępstwo przeciwko środowisku sąd może orzec nawiązkę na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (...).

Art. 48.

Nawiązkę orzeka się w wysokości do 100 000 złotych.

ad. 6. Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dn. 13 kwietnia 2007 (Dz. U. 2007 nr 75, poz. 493)

Szkodę w środowisku rozumie się jako dotyczącą gatunków chronionych lub siedlisk (w przypadku ptaków związanych z budynkami siedliskami są np. stropodachy budynków). Można zgłosić do RDOŚ powstanie szkody w środowisku, gdy np. stropodach budynku został zamknięty kratkami a nie dokonano kompensacji przyrodniczej w postaci powieszenia odpowiedniej liczby określonych typów budek dla ptaków.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 7.

1. Organem ochrony środowiska właściwym w sprawach odpowiedzialności za zapobieganie szkodom w środowisku i naprawę szkód w środowisku jest regionalny dyrektor ochrony środowiska.

Rozdział 2

Działania zapobiegawcze i naprawcze

Art. 9.

1. W przypadku wystąpienia bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku podmiot korzystający ze środowiska jest obowiązany niezwłocznie podjąć działania zapobiegawcze.

2. W przypadku wystąpienia szkody w środowisku podmiot korzystający ze środowiska jest obowiązany do:

- 1) podjęcia działań w celu ograniczenia szkody w środowisku, zapobieżenia kolejnym szkodom i negatywnym skutkom dla zdrowia ludzi lub dalszemu osłabieniu funkcji elementów przyrodniczych, w tym natychmiastowego skontrolowania, powstrzymania, usunięcia lub ograniczenia w inny sposób zanieczyszczeń lub innych szkodliwych czynników;
- 2) podjęcia działań naprawczych.

Art. 15.

1. Jeżeli podmiot korzystający ze środowiska nie podejmie działań zapobiegawczych i naprawczych, organ ochrony środowiska, w drodze decyzji, nakłada na niego obowiązek przeprowadzenia tych działań.

2. W decyzji, o której mowa w ust. 1, organ ochrony środowiska określa:

- 1) zakres i sposób przeprowadzenia działań zapobiegawczych, w tym czynności zmierzające do ograniczenia oddziaływania na środowisko;
- 2) stan, do jakiego ma zostać przywrócone środowisko,
- 3) zakres i sposób przeprowadzenia działań naprawczych;
- 4) termin wykonania obowiązku, o którym mowa w ust. 1.

Art. 16.

Organ ochrony środowiska podejmuje działania zapobiegawcze lub naprawcze, jeżeli:

1) podmiot korzystający ze środowiska nie może zostać zidentyfikowany lub nie można wszcząć wobec niego postępowania egzekucyjnego, lub egzekucja okazała się bezskuteczna;

Art. 22.

1. Koszty przeprowadzenia działań zapobiegawczych lub naprawczych ponosi podmiot korzystający ze środowiska.

Art. 23.

1. W przypadkach, o których mowa w art. 16, organ ochrony środowiska żąda od podmiotu korzystającego ze środowiska zwrotu poniesionych przez siebie kosztów przeprowadzenia działań zapobiegawczych lub naprawczych.

4. Obowiązek poniesienia kosztów przeprowadzenia działań zapobiegawczych lub naprawczych, ich wysokość oraz sposób uiszczenia określa, w drodze decyzji, organ ochrony środowiska.

Rozdział 4

Zgłaszanie bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód w środowisku oraz zakończenia działań zapobiegawczych lub naprawczych

Art. 24.

1. Organ ochrony środowiska jest obowiązany przyjąć od każdego zgłoszenie o wystąpieniu bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku.

2. Jeżeli zagrożenie szkodą w środowisku lub szkoda w środowisku dotyczy środowiska jako dobra wspólnego, zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, może dokonać organ administracji publicznej albo organizacja ekologiczna.

3. Zgłoszenie, o którym mowa w ust. 1 i 2, zawiera:

- 1) imię i nazwisko albo nazwę podmiotu zgłaszającego bezpośrednie zagrożenie szkodą w środowisku lub szkody w środowisku, jego adres zamieszkania albo adres siedziby;
- 2) określenie rodzaju, opis, wskazanie miejsca i datę wystąpienia bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku.

4. Zgłoszenie, o którym mowa w ust. 1 i 2, powinno w miarę możliwości zawierać dokumentację potwierdzającą wystąpienie bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku lub wskazanie odpowiedzialnego podmiotu korzystającego ze środowiska.

5. Organ ochrony środowiska, uznając za uzasadnione zgłoszenie, o którym mowa w ust. 1 i 2, postanawia o wszczęciu postępowania w sprawie wydania decyzji, o której mowa w art. 15 ust. 1, albo w przypadkach, o których mowa w art. 16, podejmuje działania zapobiegawcze lub naprawcze; art. 17 stosuje się odpowiednio.

6. Podmioty, o których mowa w ust. 2, które dokonały zgłoszenia, mają prawo uczestniczyć w postępowaniu na prawach strony.

7. Organ ochrony środowiska odmawia wszczęcia postępowania w drodze postanowienia, na które przysługuje zażalenie.

Rozdział 6

Przepisy karne

Art. 28.

1. Kto, będąc obowiązany na podstawie art. 9, nie podejmuje działań zapobiegawczych lub naprawczych, podlega karze grzywny.

2. Tej samej karze podlega, kto, będąc obowiązany na podstawie art. 11, nie zgłasza do organu ochrony środowiska i wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska wystąpienia bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku.

Art. 29.

1. Kto, będąc obowiązany do uzgodnienia z organem ochrony środowiska warunków przeprowadzenia działań naprawczych na podstawie art. 13 ust. 1, nie spełnia tego obowiązku albo prowadzi te działania wbrew uzgodnionym warunkom, podlega karze grzywny.

2. Tej samej karze podlega, kto uniemożliwia prowadzenie działań zapobiegawczych lub naprawczych zgodnie z obowiązkami określonymi w art. 17 ust. 1 i 4.

ad. 7. Ustawa prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U. 2008 nr 25 poz. 150)

Art. 6.

1. Kto podejmuje działalność mogącą negatywnie oddziaływać na środowisko, jest obowiązany do zapobiegania temu oddziaływaniu.

2. Kto podejmuje działalność, której negatywne oddziaływanie na środowisko nie jest jeszcze w pełni rozpoznane, jest obowiązany, kierując się przezornością, podjąć wszelkie możliwe środki zapobiegawcze.

II. OPINIE MINISTERSTWA ŚRODOWISKA I GDOŚ DOTYCZĄCE KRATOWANIA OTWORÓW STROPODACHÓW

Stropodach, w którym kiedykolwiek przebywały ptaki, w świetle przepisów prawa jest siedliskiem ptaków. Zgodnie z opinią Ministerstwa Środowiska oraz Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (GDOŚ) **zakratowanie czy inny sposób zamknięcia otworów takiego stropodachu, nawet poza sezonem lęgowym, jest niszczeniem siedlisk ptaków.** Ustawa o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 (Dz. U. 2009 nr 151, poz. 1220 ze zm.) oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2011 nr 237 poz. 1419) **wprowadzają zakaz niszczenia siedlisk zwierząt dziko żyjących.**

Stropodachy stanowią siedliska wielu gatunków ptaków, w tym podstawowe siedlisko jerzyka, gatunku ściśle chronionego. Niemal z każdego stropodachu korzystają, lub kiedykolwiek korzystały ptaki. Jakiegokolwiek zamykanie otworów wentylacyjnych takiego stropodachu jest niszczeniem siedlisk ptaków. Dlatego zgodnie z prawem otwory wentylacyjne takiego stropodachu nie mogą być zakratowane bez zgody Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, nawet po sezonie lęgowym. Jeśli widzimy zatykanie kratkami otworów wentylacyjnych stropodachów napiszmy pismo do inwestora informujące, że jeśli nie ma zezwolenia RDOŚ, to działa niezgodnie z prawem. Zapytajmy go w piśmie, czy ma zezwolenie i wyślijmy to pismo do wiadomości RDOŚ.

Siedliska takie jak szczeliny elewacji nie mogą być oczywiście zachowane w remontowanym budynku. Inwestor niszcząc te siedliska w czasie remontu jest zobligowany do **kompensacji przyrodniczej**, którą powinna mu wyznaczyć RDOŚ.

Zamykanie otworów wentylacyjnych stropodachów nie jest wymagane przez prawo budowlane. Prawo budowlane wymaga kratowania **tylko** przewodów będących częścią systemu wentylacji lub klimatyzacji budynku (typu wentylacji mieszkań i innych użytkowanych pomieszczeń). Jest korzystne dla bezpieczeństwa ludzi i ptaków, ponieważ zakratowanie przewodów kominowych uniemożliwia ptakom wpadnięcie do nich (co może się skończyć śmiercią) lub zatkanie ich gniazdem. **Otwory wentylacyjne stropodachu nie należą do kategorii otworów, które prawo budowlane nakazuje kratować lub zabezpieczać w inny sposób przed dostępem ptaków.**

III. WYMAGANE ZEZWOLENIA NA NISZCZENIE SIEDLISK I PŁOSZENIE PTAKÓW W CZASIE REMONTÓW BUDYNKÓW

Na ewentualne zakratowanie otworów stropodachu zgodę musi wydać RDOŚ. Oczywiście nie ma możliwości uzyskania zgody na zniszczenie siedlisk poprzez zakratowanie otworów wentylacyjnych stropodachu, w którym aktualnie gniazdują ptaki. Jeśli ptaki gniazdują w stropodachu, to zakratowanie otworów może mieć miejsce dopiero po opuszczeniu przez nie stropodachu. Na zakratowanie otworów stropodachu lub ocieplenie stropodachu w czasie, gdy są tam ptaki, potrzebna byłaby zgoda odpowiedniego organu na zabicie ptaków.

W przypadku, gdy zachodzi obawa, że w trakcie remontu będą płoszone ptaki gniazdujące w budynku, inwestor powinien się zwrócić do GDOŚ o zgodę na płoszenie. **RDOŚ wydaje zgodę na niszczenie siedlisk, a GDOŚ na płoszenie ptaków.**

IV. CO ZROBIĆ Z OTWORAMI WENTYLACYJNYMI STROPODACHU?

Jeśli inwestor/mieszkańcy/wykonawca upierają się, że trzeba stropodach zakratować, można zaproponować im rozwiązanie pośrednie, pozwalające wyeliminować ze stropodachu duże, brudzące ptaki (gołębie). Wystarczy zmniejszyć otwory wentylacyjne. Należy pozostawić drożne otwory o średnicy 5-8 cm. Umożliwi to korzystanie ze stropodachu objętym ścisłą ochroną gatunkom **niebrudzących otoczenia ptaków, takich jak jerzyk, czy wróbel.** Udostępnianie dla ptaków otworów wentylacyjnych stropodachów zaleca również Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, często dofinansowujący termomodernizację.

V. PODSUMOWANIE – NAJWAŻNIEJSZE PRZEPISY

Niezależnie od tego, czy dany gatunek ptaka podlega ochronie gatunkowej, czy nie, okratowanie otworów wentylacyjnych stropodachu w którym gniazdują ptaki i niedopuszczenie dorosłych ptaków do piskląt znajdujących się w gnieździe, jest zabiciem zwierząt ze szczególnym okrucieństwem, gdyż tak należy ocenić świadome skazanie piskląt na śmierć głodową. To samo dotyczy strącania gniazd jaskółek w okresie lęgowym czy wyrzucania gniazd z pisklętami z budynku oraz niszczenia lęgów i zamurowywania ptaków gniazdujących w szczelinach elewacji. Zgodnie z art. 35, ust. 1 Ustawy o ochronie zwierząt, każde nieuzasadnione lub niehumanitarne zabicie zwierzęcia jest przestępstwem, a jeżeli nastąpiło ze szczególnym okrucieństwem - przestępstwem kwalifikowanym z art. 35 ust. 2 tej ustawy, a sprawca może podlegać karze pozbawienia wolności do lat 2.

W stosunku do ptaków objętych ochroną ścisłą i częściową – wyszczególnionych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną – dodatkowo zastosowanie znajdują wszystkie zakazy

określone w art. 52 ust. 1 Ustawy o ochronie przyrody, w tym zakaz zabijania, umyślnego płoszenia i niepokojenia oraz umyślnego niszczenia ich gniazd, jaj i postaci młodocianych.

Kratowanie i inne zamykanie otworów prowadzących do stropodachów, w których gnieźdzą się ptaki, a tym samym niedopuszczenie dorosłego ptaka do gniazda, w którym już zostały złożone jaja, jest równoznaczne z niszczeniem jaj, czyli jest wykroczeniem z art. 127, ust. 2 Ustawy o ochronie przyrody.

Od zakazów określonych w art. 52, ust. 1 Ustawy o ochronie przyrody stosują się odstępstwa z art. 52, ust. 2 tejże ustawy, w tym „dopuszczenie usuwania od 16 października do końca lutego gniazd ptasich z obiektów budowlanych i terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne”.

Nieprzestrzeganie bądź naruszenie któregokolwiek z zakazów lub ograniczeń obowiązujących w stosunku do ptaków objętych ochroną gatunkową, w tym niszczenie ich gniazd w okresie lęgowym, skutkuje – w myśl art. 127 Ustawy o ochronie przyrody - karą grzywny lub aresztu. Najsurowsze kary za przestępstwa wobec ptaków w budynkach wynikają z przepisów Kodeksu karnego i ustawy o ochronie zwierząt.

Prawo budowlane nie wymaga kratowania otworów wentylacyjnych stropodachu, natomiast wymaga kratowania innych otworów wentylacyjnych budynków.

VIII. INTERWENCJE

1. ZASADY OGÓLNE

W przypadku stwierdzenia zagrożenia dla ptaków w trakcie prowadzenia robót w konstrukcjach budynków (np. docieplanie, remont elewacji etc.), wskazane jest, by oprócz zgłoszenia problemu do organizacji zajmujących się ochroną zwierząt, osobiście skierować sprawę do właściwych organów, informować, a następnie pilnować, żeby instytucje podejmowały działania. Należy też pilnować w terenie, co rzeczywiście dzieje się na budynku. Inwestor i wykonawca często są bardzo mili, obiecują, że zmodyfikują prace, uszanują ptaki, a potem okazuje się, że sytuacja wygląda zupełnie inaczej: wykonawcy prowadzą prace tak, że ptaki giną.

WAŻNE (zawsze):

- **Robić zdjęcia** (gniazda, ptaki przy nich, ewentualne niszczenie/zamurowywanie oraz to samo w szerszym kontekście tła: budynku, ulicy), żeby mieć dowody na gnieźdzenie się ptaków i/lub na popełnianie przestępstwa.
- **Nie być jedynym świadkiem**, że ptaki są w budynku. Świadców powinno być kilku, najlepiej jak najbardziej kompetentnych i wiarygodnych, jak np.: ornitolog, służby mundurowe (np. straż miejska, policja – ważne aby funkcjonariusze zrobili notatkę z interwencji), ktoś znany, powszechnie szanowany.
- **Policja lub straż miejska ma obowiązek przyjechać do interwencji.** Straż miejska to organ powołany do ochrony porządku publicznego. Jest uprawniona do ścigania wykroczeń i występowania z wnioskiem o ukaranie do sądu. Policja może i powinna zajmować się wszelkimi przejawami łamania prawa: wykroczeniami i przestępstwami. Przykładowo: jeżeli nawet policjant nie jest pewien, czy rzeczywiście robotnik na budynku nie ma prawa niszczyć gniazd jaskółek, albo też, czy w tych gniazdach są pisklęta – to i tak do wyjaśnienia sprawy musi nakazać przerwanie niszczenia. Podobnie jeśli informujemy, że w stropodachu są ptaki i zginą zamknięte kratkami, to policja do wyjaśnienia sprawy powinna powstrzymać zamykanie otworów wentylacyjnych stropodachu. Jeżeli straż miejska nie może jakichś działań podjąć sama, to powinna wezwać policję.
- **Należy ułatwić funkcjonariuszom interwencję:** pokazać gdzie są ptaki, wyjaśnić sytuację i pokazać (a najlepiej dać wydrukowane) przepisy, które zabraniają płoszenia ptaków gatunków chronionych przy gniazdach, niszczenia gniazd, lęgów i zabijania ptaków. Funkcjonariusz wiedząc na jakich przepisach może się oprzeć będzie mógł nam skuteczniej pomóc. W razie gdyby ptaki były zamurwane np. w stropodachu, **funkcjonariusze mogą ptaki zagrożone śmiercią uwolnić powołując się na sytuację wyższej konieczności** (były już takie przypadki). Następnie policja/ straż miejska powinna skierować sprawę do sądu.
- **Zawsze warto poinformować o zagrożonych ptakach prasę i inne media (bardzo skutecznie!).**

2. JAK INTERWENIOWAĆ

A. Jeżeli zagrożenie jest bezpośrednie, w tej chwili lub za chwilę ptaki zostaną zamurwane, lub gniazda zniszczone, to natychmiast, na miejscu, czyli na budowie, trzeba poinformować ekipę budowlaną o problemie (zagrożone chronione ptaki, uwarunkowania prawne itd.) i konieczności wstrzymania prac w tym miejscu budynku, gdzie są ptaki. Jeżeli ekipa budowlana i inwestor nie chcą uszanować prawa i życia ptaków, to należy wezwać policję.

B. Jeżeli prace są prowadzone na budynku, gdzie gnieźdzą się ptaki i przewidujemy, że im zagrożą:

1. Poinformować o ptakach w budynku i przepisach prawa wykonawcę i inwestora, czyli np. spółdzielnię, i/lub administrację nieruchomości. Informację najlepiej przekazać osobiście, przy świadkach. Tą samą informację powinno się mieć w formie pisemnej i złożyć u informowanej osoby. Na kopii pisma osoba informowana powinna podpisać **potwierdzenie odbioru z datą. Potwierdzenie odbioru można uzyskać także wysyłając pismo **pocztą za potwierdzeniem odbioru** lub chociaż **listem****

poleconym. Dzięki świadkom i potwierdzeniom pisemnym inwestor i wykonawca nie będą mogli udawać, że nie wiedzieli o ptakach w budynku lub nie znali prawa, które je chroni.

Informację o zagrożeniu ptaków w budynku przez prace remontowe należy **wysłać listem poleconym/złożyć do wiadomości do:**

- Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego (PINB),
- Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ),
- Wydziału Ochrony Środowiska dzielnicy lub gminy (WOŚ).

Dobrze jeśli na kopii pisma z informacją podpisze (z datą) jego odbiór także kierownik budowy kierujący termomodernizacją.

Warto poinformować o sprawie (np. telefonicznie i mailem/poczta) **lokalną organizację zajmującą się ochroną ptaków, lub chociaż ogólnie pojętej przyrody (lub zwierząt).** Może działa w okolicy np. lokalna grupa Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków? Może jest oddział Towarzystwa Opieki nad Zwierzętami lub Straży dla Zwierząt? Organizacja pozarządowa może udzielić wsparcia w działaniach na rzecz ochrony ptaków. Działania organizacji pozarządowej są często traktowane poważniej, niż działania „zwykłego obywatela”.

2. Jeżeli poinformowana ekipa, inspektor nadzoru inwestorskiego, inwestor nie chcą uszanować prawa i życia ptaków i zmodyfikować przebiegu prac należy wezwać straż miejską (w Warszawie najlepiej Patrol Ekologiczny) i policję. Dobrze jest sprawę zgłosić także dzielnicowemu – dane kontaktowe powinny się znajdować na tablicy informacyjnej wywieszanej na klatce schodowej w budynku. Patrolowi należy dokładnie wyjaśnić gdzie są i jak są zagrożone ptaki, oraz to, że są pod ochroną. Trzeba też podać funkcjonariuszom podstawę prawną (najlepiej dać wydrukowane przepisy do ręki).

Ponownie poinformować telefonicznie i pisemnie (dostarczyć osobiście lub poleconym) PINB, RDOŚ i WOŚ danej gminy/dzielnicy o zagrożeniu ptaków w budynku. Zażądać przeprowadzenia wizji lokalnej przez inspektora PINB. W wizji lokalnej trzeba wziąć udział i pokazać w terenie na czym polega problem.

W razie, gdybyśmy uznali, że **trzeba zatrzymać prace ociepleniowe, informujemy o tym pisemnie** (powołując się na konkretne przepisy prawa) **powiatowego inspektora nadzoru budowlanego.** Dobrze jest też przeprowadzić rozmowę telefoniczną z właściwym inspektorem z PINB i wyjaśnić mu dokładnie i rzeczowo sytuację. Pamiętajmy, że **funkcjonariusz publiczny (którym jest w rozumieniu art. 231 kodeksu karnego np. organ nadzoru budowlanego), który nie dopełniając swoich obowiązków działa na szkodę interesu publicznego (jakim jest ochrona środowiska) dopuszcza się przestępstwa z art. 231 par. 1 kodeksu karnego.**

W przypadku uwięzionych w budynkach ptaków czas gra decydującą rolę. Trzeba **cały czas „trzymać rękę na pulsie”**, tzn.:

- sprawdzać co się dzieje na budynku, jak postępują prace, jaka jest sytuacja ptaków
- pilnować co zrobiły poszczególne organy w danej sprawie, dzwonić, pytać, interesować się - bo wtedy szybkość i skuteczność całej akcji znaczenie wzrasta.

II. UPRAWNIENIA STRAŻY MIEJSKIEJ

Funkcjonowanie straży miejskich (gminnych) reguluje ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych. Zadanie straży określa Art. 10. 1. „Straż wykonuje zadania w zakresie ochrony porządku publicznego wynikające z ustaw i aktów prawa miejscowego.” Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji wydało w roku 2004 publikację STRAŻE GMINNE (MIEJSKIE) - zbiór opinii prawnych. Wyjaśnia ona znaczenie ww Art. 10. (cyt.): „(...) biorąc pod uwagę zakres działalności strażników gminnych (miejskich) oraz intencje prawodawcy w stosunku do straży, należy stwierdzić, iż sporadycznie zdarzające się **przypadki zawężania uprawnień straży gminnych (miejskich) do niektórych kategorii wykroczeń (np. do wykroczeń za które strażnicy gminni mogą nakładać grzywny w drodze mandatu karnego) jest sprzeczne z obowiązującymi przepisami. Pojęcie „porządku publicznego” i „spokoju publicznego” należy rozumieć w szerokim znaczeniu. Generalnie straż gminna (miejska) jako organ powołany do ochrony porządku publicznego jest uprawniona w zakresie swego działania do ścigania wykroczeń i występowania z wnioskiem o ukaranie do sądu. Dodatkowo wobec niektórych kategorii wykroczeń strażnicy gminni (miejscy) mają prawo do nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego.”**

W przypadku, gdy strażnik miejski uzna, że nie ma wystarczających uprawnień, aby interweniować gdy czyjeś niezgodne z prawem działania zagrażają ptakom, zawsze może on wezwać policję.

IV. CO ZROBIĆ JEŚLI ORGAN lub FUNKCJONARIUSZ NIE CHCE ZAREAGOWAĆ W PRZYPADKU ŁAMANIA PRAWA CHRONIĄCEGO PTAKI?

W razie niepowodzenia na poziomie podstawowym od razu zwracamy się do przełożonych tych osób, a następnie do instancji nadrzędnej, tj. odpowiednio, np. Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Budowlanego, Komendanta Straży Miejskiej lub Policji, Prokuratora Rejonowego itp.. **Funkcjonariusz publiczny (którym jest w rozumieniu art. 231 kodeksu karnego np. organ nadzoru**

budowlanego), który nie dopełniając swoich obowiązków działa na szkodę interesu publicznego (jakim jest ochrona środowiska) dopuszcza się przestępstwa z art. 231 par. 1 kodeksu karnego. Grozi mu za to kara pozbawienia wolności do lat 3.

Zadanie *Ochrona ptaków w budynkach na terenie m. st. Warszawy* jest realizowane dzięki dofinansowaniu m. st. Warszawy.

MIASTO
STOŁECZNE
WARSZAWA

